Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
28 april 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/79090

Opgesteld door
DG Milieu en Internationaal
Dir Omgevingsveiligheid & Milieurisico's
Cluster C

Beslistermijn
30 april 2026

Bijlage(n)
4

Aan Staatssecretaris

nota

Tweede beleidsreactie op onderzoek Universiteit Utrecht 'Naar een robuuste implementatie van het Verdrag van Aarhus'

Aanleiding

De Universiteit Utrecht heeft in opdracht van IenW onderzocht of er verbeteringen nodig zijn in het Nederlandse stelsel voor de implementatie en uitvoering van het Verdrag betreffende toegang tot informatie, publieke inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter in milieuzaken (Verdrag van Aarhus) om dit stelsel robuust en toekomstbestendig te maken (zie toelichting). Op 25 april 2024[1] is het onderzoek van de Universiteit Utrecht 'Naar een robuuste implementatie van het Verdrag van Aarhus?' aangeboden aan de Tweede Kamer.[2] Op 20 december 2024 is de eerste beleidsreactie op het onderzoek naar de Kamer gestuurd waarbij is toegezegd de Kamer een tweede beleidsreactie te sturen waarin wordt ingegaan op de openstaande aanbevelingen uit het onderzoek.[3] U bent coördinerend bewindspersoon voor het Verdrag van Aarhus en de goede implementatie en uitvoering daarvan. Met bijgaande Kamerbrief geeft u de tweede beleidsreactie op de aanbevelingen uit het onderzoek.

Geadviseerd besluit

In te stemmen met de bijgaande concept Kamerbrief en de aanpak van de opvolging van de aanbevelingen.

Kernpunten

- Uw voorganger heeft verzocht deze brief na de kabinetswissel ook in de MR te agenderen, omdat de casus 'Varkens in Nood' (zie toelichting) daar uitgebreid is besproken. Aangezien in deze Kamerbrief 'Varkens in Nood' alleen procesmatig wordt aangehaald, is het ambtelijk advies om deze stap over te slaan en de Kamerbrief direct naar de Kamer te sturen.
- In de eerste beleidsreactie was het nog niet mogelijk om op alle aanbevelingen te reageren. Hiervoor zijn toen twee redenen genoemd. Ten eerste was er meer tijd nodig om de reikwijdte van artikel 6 en 7 Verdrag en de implicaties daarvan nader te bestuderen. Ten tweede raken enkele aanbevelingen aan het 'Varkens in Nood' reparatiewetsvoorstel dat zich op dat moment nog in de fase van ambtelijke voorbereiding bevond.
- De tweede beleidsreactie gaat in op de openstaande aanbevelingen uit het onderzoek. Er is daarbij een keuze gemaakt om enkele aanbevelingen wel en enkele aanbevelingen niet op te volgen.
- Samenvatting van de tweede beleidsreactie:
  - Er wordt voorgesteld de samenwerking tussen de betrokken

departementen verder te versterken en gezamenlijk te werken aan verduidelijking van het Verdrag (aanbeveling 2). Dit maakt het eenvoudiger om informatie te verspreiden over de werkingssfeer van het Verdrag (aanbeveling 1) en richtsnoeren vanuit het Rijk te ontwikkelen (aanbevelingen 4, 14, 16, 17, 19, 21). Het is duidelijk dat er behoefte is aan richtsnoeren voor de praktijk, er wordt voorgesteld hier dan ook prioriteit aan te geven.

- De onderzoekers stellen meerdere wetswijzigingen voor, waaronder drie aanbevelingen om vroegtijdige inspraak te verzekeren. Deze aanbevelingen worden voorbarig geacht (aanbevelingen 15, 16 en 17). Er is bijvoorbeeld nog geen duidelijke jurisprudentie of het is niet duidelijk hoe vaak het omschreven probleem in de praktijk voorkomt. Ook wordt voorgesteld om geen opvolging te geven aan de aanbeveling tot aanpassing van de vertaling van het Verdrag (aanbeveling 10), en de wetswijzigingen zoals voorgesteld in aanbevelingen 12 en 13. Wel zal er worden bezien of de toepasselijke wet-of regelgeving zou kunnen worden aangevuld met een bepaling die specificeert welke informatie beschikbaar moet worden gesteld in inspraakprocedures over een Aarhusbesluit (aanbeveling 19).
- Aanbevelingen 3, 11, 22 en 23 worden betrokken bij de verdere uitwerking van het 'Varkens in Nood'-reparatiewetsvoorstel, waarover de Afdeling advisering van de Raad van State onlangs op 22 april advies heeft uitgebracht. Verder wordt voorgesteld aanbeveling 24 over het afschaffen van het relativiteitsvereiste niet op te volgen, maar aanbeveling 25 over de mogelijkheid voor de bestuursrechter om artikel 8:69a Algemene wet bestuursrecht richtlijn conform te interpreteren wel op te volgen.

Krachtenveld

De tweede reactie op de aanbevelingen is ambtelijk afgestemd met Justitie en Veiligheid (JenV) en Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Met de betrokken departementen gaan we werken aan de aanbevelingen die worden opgepakt. Vanwege de samenhang met het 'Varkens in Nood' reparatiewetsvoorstel, wordt de brief mede namens de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid verstuurd.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Toelichting

Verdrag van Aarhus

Het Verdrag van Aarhus gaat over specifieke burgerrechten op milieugebied en kent drie pijlers: 1. toegang tot milieu-informatie; 2. inspraak in de besluitvorming; en 3. toegang tot de rechter in milieu-aangelegenheden. Dit verdrag is gesloten in 1998 in het kader van de UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) en is in 2001 in werking getreden. Op dit moment zijn er 48 partijen bij het verdrag. Het is een gemengd verdrag: zowel de lidstaten als de Europese Unie zijn partij. Nederland heeft zich opgesteld als voorvechter voor de totstandkoming van het verdrag, en is partij bij het verdrag sinds 2004.
Het verdrag is omgezet in een richtlijn betreffende inspraak bij plannen en programma's (2003/35/EG), een richtlijn toegang tot milieu-informatie (2003/4/EG), en een verordening betreffende toegang tot milieu-informatie m.b.t. de Europese instellingen (1367/2006). In EU-milieurichtlijnen wordt standaard een

bepaling over toegang tot de rechter opgenomen. Het Verdrag van Aarhus (en bijbehorende Europese richtlijnen) is in Nederland hoofdzakelijk geïmplementeerd in de Wet milieubeheer en de Wet open overheid, de Omgevingswet en de Algemene wet bestuursrecht.
Recent is het Verdrag van Aarhus actueel geworden als gevolg van de op 1 juli 2025 aangenomen motie Wijen-Nass[4] die oproept een evaluatie uit te voeren naar de toegevoegde waarde en de mogelijkheid tot opzegging van het Verdrag te verkennen. De regie voor de uitvoering van de motie ligt bij het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. In deze tweede beleidsreactie op het onderzoek van de Universiteit van Utrecht wordt niet ingegaan op de motie. De minister van VRO heeft hierover de Kamer geïnformeerd bij de aanbieding van het Besluit versterking regie volkshuisvesting. De opvolging van die motie is separaat aan uw voorganger voorgelegd.

Voor de grote opgaven van dit kabinet op het gebied van bouwen en wonen, landbouw, natuur en stikstof, klimaat en groene groei, en economie en innovatie, is draagvlak van de bevolking een randvoorwaarde. Met de continue verbetering van de implementatie van het Verdrag van Aarhus hebben burgers rechten n.a.v. de drie pijlers. Door inzet aan de voorkant met o.a. het informeren van burgers, en de mogelijkheid op inspraak verhogen we het draagvlak en daarmee de duurzaamheid van de gewenste veranderingen. Op deze manier dragen we bij aan de uitvoeringskracht van het kabinet.

Varkens in Nood
Het 'Varkens in Nood' traject betreft een reparatiewetsvoorstel, n.a.v. een arrest van het EU-Hof, waarin de Algemene wet bestuursrecht en de Omgevingswet in overeenstemming worden gebracht met het Verdrag van Aarhus. Met dit wetsvoorstel wordt het o.a. mogelijk om voor een iets ruimere kring personen dan belanghebbenden ("betrokken publiek") een beroep bij de bestuursrechter te kunnen in te stellen, zonder een zienswijze te hebben hoeven ingediend.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Kamerbrief tweede beleidsreactie op onderzoek Universiteit Utrecht 'Naar een robuuste implementatie van het Verdrag van Aarhus'.	
03	Bijlage 1 Gedetailleerde reactie per aanbeveling.	
04	Eindrapport 'Naar een robuuste implementatie van het Verdrag van Aarhus?'.	Voor de volledigheid is het eindrapport opgenomen als bijlage. Deze is reeds aangeboden aan de Kamer.
05	Managementsamenvatting 'Naar een robuuste implementatie van het Verdrag van Aarhus?'.	Voor de volledigheid is de managementsamenvatting opgenomen als bijlage. Deze is

		reeds aangeboden aan de Kamer.

Datum
28 april 2026

Onze referentie
IENW/BSK-2026/79090

Opgesteld door
DG Milieu en Internationaal
Dir Omgevingsveiligheid & Milieurisico's
Cluster C

Aan
Staatssecretaris

Bijlage(n)
4